

Tot de ca. zestienduizend Joodse onderduikers die bevrijd werden, behoorden ca. vijf-en-veertighonderd kinderen. Bijna al die kinderen waren om veiligheidsredenen los van hun ouders ondergebracht. Sommige kinderen waren bij de eerste onderduikouders gebleven, anderen had men, als er gevaar dreigde, moeten verplaatsen – dat laatste gold vooral voor de wat oudere kinderen.¹ Waren de ouders óók ondergedoken en in leven gebleven en slaagden zij er in, spoedig te weten te komen waar zich hun kind of hun kinderen bevonden (vaak, maar lang niet steeds, waren die adressen bekend aan de illegale groepen die de kinderen hadden ondergebracht), dan vond gezinshereniging plaats – wij schatten dat aldus in de eerste maanden na de bevrijding ongeveer duizend Joodse kinderen weer bij hun ouders kwamen. Midden augustus '45 evenwel werd een wetsbesluit afgekondigd dat bepaalde dat alle kinderen wier ouders of voogden niet een maand later weer in feite de ouderlijke macht of de voogdij uitoefenden dan wel bericht hadden dat zij dat wilden gaan doen, voorlopig onder een nieuwe instantie zouden ressorteren: de Commissie voor Oorlogspleegekinderen oftewel de OPK-commissie. Die commissie ging dus functioneren als een speciale voogdijraad. Voogdijraden hadden in ons land, sinds zij in het begin van de twintigste eeuw waren ingesteld, een algemeen karakter gedragen: er waren geen katholieke, protestantse of Joodse geweest maar slechts algemene die, als de voogdij moest worden toegewezen, advies uitbrachten aan de kantonrechter. Zo ook nu. De OPK-commissie, die onder voorzitterschap kwam te staan van mevr. dr. G. H. J. van der Molen (zij had bij het onderbrengen van Joodse onderduik-kinderen een belangrijke rol gespeeld), kreeg vier-en-twintig leden, onder wie tien Joden. Die Joden waren door de minister van justitie uitgekozen zonder overleg met enige Joodse instantie.

Er bleken onder de bevrijde Joodse oorlogspleegekinderen ruim tweeduizend volle wezen te zijn. Die ruim tweeduizend werden inzet van een heftige strijd waarbij de zes Joodse leden van de OPK-commissie

¹ Van een groep van twee-en-veertig Joodse kinderen die in de leeftijd van zes tot tien jaar van hun ouders gescheiden werden, bleek aan de psychiater dr. H. A. Keilson bij zijn onderzoek dat slechts zeven in het eerste pleeggezin waren gebleven; telkens twee kinderen waren successievelijk in twee, drie of vier pleeggezinnen opgenomen geweest, tien in vijf tot negen, acht in tien of meer – één Joods kind had zelfs vier-en-twintig pleeggezinnen gehad.